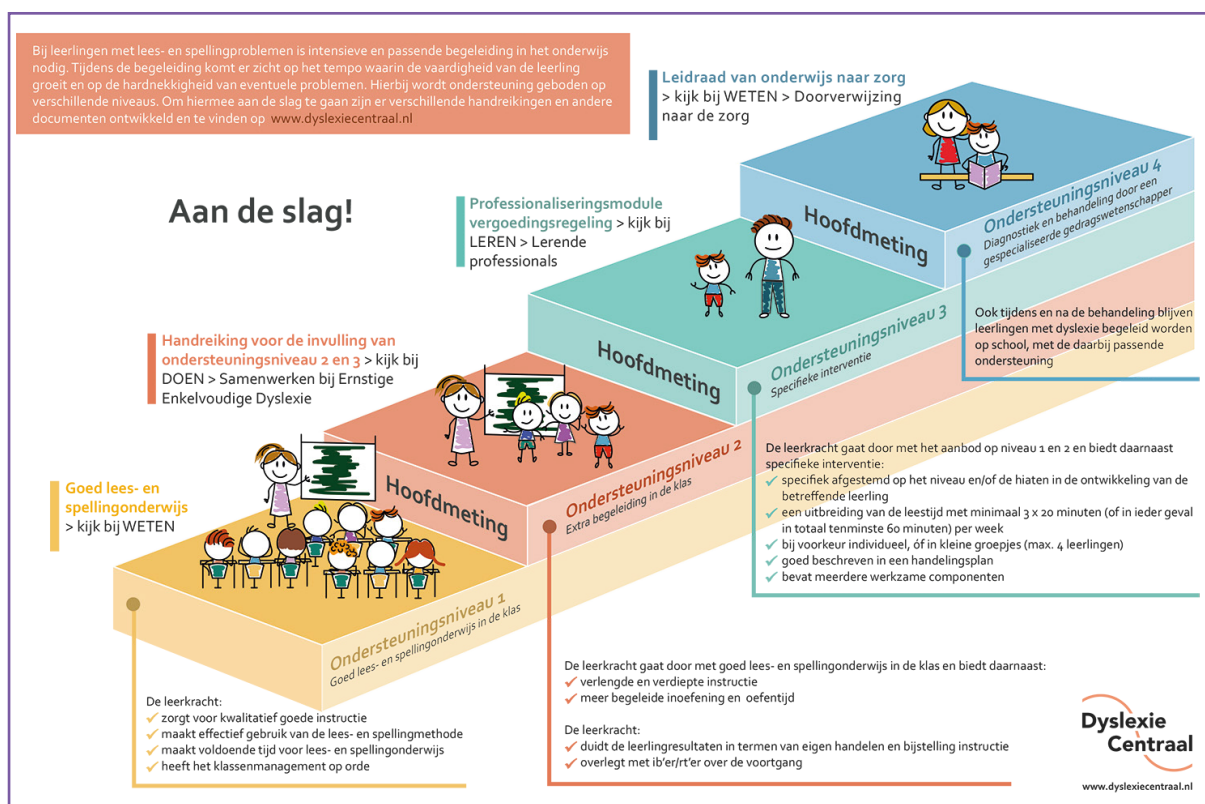

Dyslexie en leesproblemen

De definitie voor dyslexie die Stichting Dyslexie Nederland hanteert is de volgende: 'Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking.' Er is sprake van een 'hardnekkig probleem' of 'didactische resistentie' wanneer een kind nauwelijks vooruitgang boekt op genormeerde toetsen gedurende ten minste een half jaar intensieve begeleiding. Die intensieve begeleiding bestaat uit twee interventieperioden van elk minimaal twaalf effectieve weken (per week minimaal 60 minuten extra begeleiding die is verdeeld over meerdere dagen volgens een planmatige, onderbouwde aanpak).

Ongeveer 4 procent van de kinderen op de basisschool heeft dyslexie. De snelheid in decoderen op woordniveau, ofwel automatisering, is het kernprobleem van kinderen met dyslexie. Bij kinderen met leesproblemen en dyslexie is intensieve en passende begeleiding in het onderwijs nodig. Deze begeleiding kan plaatsvinden op verschillende ondersteuningsniveaus, zoals uitgewerkt is in het **Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie** en samengevat is in onderstaand schema.

Ondersteuning bij lezen en spellen op school

De ondersteuningsniveaus staan voor goed lees- en spellingonderwijs met gestapelde 'zorg' voor kinderen met (risico op) lees/spellingproblemen. Met goede uitvoering op elk niveau worden bij veel kinderen ernstige problemen voorkomen en blijven er enkele kinderen over die wel hardnekkige leesproblemen hebben en mogelijk dyslexie hebben. De gestapelde 'zorg' (bovenop het aanbod voor alle kinderen) op ondersteuningsniveau 1 en 2 vindt plaats door de leerkracht, vaak in overleg met een intern begeleider (ib'er) en zoveel mogelijk met het lesmateriaal en de boeken van de leesmethodes die voor de gehele klas gebruikt worden. Op ondersteuningsniveau 3 en 4 komt meer gespecialiseerde hulp in beeld en kunnen er naast de leesmethode aanvullende ondersteunende materialen of methodieken ingezet worden.

Hoe de ondersteuningsniveaus met Blink Lezen kunnen worden vormgegeven wordt hierna toegelicht.

Ondersteuningsniveau 1

Veel lezen is essentieel - voor ieder kind - en zeker ook voor kinderen met een risico op leesproblemen of dyslexie. In de methodiek van Blink Lezen wordt hierin voorzien omdat er veel tijd en aandacht is voor frequent zelf lezen en voorlezen. Kinderen oefenen vlot en vloeiend lezen door veel en vaak te lezen, op allerlei manieren. We bieden voor álle kinderen:

- rijke teksten en rijke werkvormen;
- uitleg, instructie en leesstrategieën;
- ondersteund lezen (audio-ondersteuning, voor-koorlezen, duolezen, papegaai-lezen, tutorlezen en 'modellen');
- begeleiding bij boekenkeuze en aandacht voor leesbevordering;
- herhaald lezen.

► Zie Leraarblad *Differentiatie* en Leraarblad *Ondersteund lezen*

Leerkrachten kunnen leesproblemen signaleren door toetsresultaten te analyseren en door tijdens de lessen te observeren. In de lesvoorbereiding van Blink Lezen is aangegeven waar je die les op kan focussen. Het is verstandig om dit soort observaties ook vast te leggen; hiervoor zijn enkele voorbeeldformulieren opgenomen in de lesomgeving.

Signalen bij observaties tijdens lezen zijn:

- Woorden worden traag en spellend gelezen;
- Woorden worden radend gelezen;
- Woorden worden fout gelezen;
- Lezen van teksten verloopt niet vloeiend;
- (Stil)lezen van teksten bij andere vakken verloopt traag;
- Vermijdingsgedrag bij en/of een hekel aan hardop lezen.

Ondersteuningsniveau 2

Ondanks kwalitatief goed leesonderwijs blijven er kinderen die extra ondersteuning in de klas nodig hebben. Ondersteuningsniveau 2 is een intensivering van ondersteuningsniveau 1. Het doel is dan ook dat een kind de aansluiting met Blink Lezen en daarmee met de klas, behoudt. De effectiviteit van de ondersteuning van de leerkracht en de bestede leertijd bepalen de mate van succes. Er wordt geen vaste tijd voorgeschreven voor de ondersteuning; deze staat ten dienste van bovengenoemd doel. Blink Lezen biedt binnen ondersteuningsniveau 2 de volgende mogelijkheden om kinderen te begeleiden:

- *Preteaching voor de Wereldleesles.* Voor sommige kinderen is het genoeg om voor de gezamenlijke les naar de luisterversie van een of meer teksten uit die les te luisteren. Andere kinderen zijn gebaat bij het vooraf in een groepje lezen van de tekst(en) van de wereldleesles, onder begeleiding van een tutor, stagiair, of iemand anders die expliciete instructie en feedback geeft.
- *Extra ondersteuning bij het leesclubboek.* Kinderen lezen in een groepje onder begeleiding het leesclubboek of een zelfgekozen boek. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van werkvormen voor ondersteund lezen, zoals voor-koorlezen of papegaai-lezen, of van bijvoorbeeld de RALFI-light-aanpak.

De leerkracht zelf kan de kinderen begeleiden met *preteaching* of extra ondersteuning, maar alleen als dit niet ten koste gaat van het observeren en begeleiden van de andere kinderen tijdens het lezen.

■ Leesstimulatie

Blink Lezen stimuleert kinderen door een breed aanbod aan rijke teksten en boeken en door rijke verwerkingsopdrachten en uitdagingen. Extra leesstimulatie kan gegeven worden door de RALFI-light-aanpak en het stimuleren van 'binge-lezen'. Veel kinderen met leesproblemen reageren daarnaast goed op het genre 'novelty': boeken met een vrij heftig verloopend verhaal met veel onverwachte wendingen en bijzondere personages.

► Zie Leraarblad *Extra ondersteuning risicolezers* en Leraarblad *RALFI en RALFI-light*

Ondersteuningsniveau 3

Voor een aantal kinderen met dyslexie zijn verdere remediëring en behandeling nodig. Dit kan door de leerkracht gebeuren onder supervisie van een gespecialiseerde professional. Bij Blink Lezen blijven deze kinderen gewoon meedoen met de lessen, wat mogelijk is door 'scaffolding', ondersteund lezen en *preteaching* en extra ondersteuning. Het is aan de specialist om te bepalen welk programma naast de reguliere lessen gevolgd moet worden. Dyslexie Centraal beschrijft in een handreiking welke werkzame principes daar bruikbaar voor zijn.

Ondersteuningsniveau 4

In dit ondersteuningsniveau krijgen kinderen behandeling vanuit een zorginstituut. Hier leren ze om te gaan met dyslexie. De zorgspecialist stemt af met de school over de begeleiding op ondersteuningsniveau 3.

Literatuur

- Dyslexie Centraal (2022). *Handreiking voor de invulling van ondersteuningsniveau 2, 3 en 4 bij lees-/spellingproblemen en dyslexie (versie 3.1).*
- Dyslexie Centraal (z.j.). *Stimuleringsprogramma Aanpak Dyslexie. Alles over leesproblemen en dyslexie in onderwijs en zorg.* Geraadpleegd van: www.dyslexiecentraal.nl
- Koeven, E. van & Smits, A. (2020). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs.* Amsterdam: Boom.
- Smits, A. & Braams, T. (2006, 2019). *Dyslectische kinderen leren lezen. Werkvormen voor de behandeling van leesproblemen.* Amsterdam: Boom.
- Smits, A. & Koeven, E. van (2003). *Interventies voor leerlingen met problemen in het voortgezet lezen.* Geraadpleegd van: www.geletterdheidenschoolsucces.blogspot.com.